

"STATUTUL JURIDIC AL BOLNAVULUI
PSIHIC IN SECOLULXIX ,CU RELEVAN-
REA INFLUENȚEI ASUPRA TEORIEI
SI PRACTICII - PSIHIATRICO-LEGALE"

Teză de Doctorat

Autor - GALDAU FLORIAN

Doctorand al Institutului de Medici-
nă din TIMISOARA

R E F E R A T

Subsemnatul, Prof. Dr. CONSTANTIN S T E G A R O I U , Membru
Correspondent al Academiei de Științe Sociale și Politice a RSR, refe-
rent științific oficial pentru analiza tezei de DOCTORAT a tov. -GAL-
DAU FLORIAN - în specialitatea - Psihiatrie - intitulată "STATUTUL JUR-
DIC AL BOLNAVULUI PSIHIC IN SEC. -XIX -CU RELEVAREA INFLUENȚEI ASUPRA
TEORIEI SI PRACTICII PSIHIATRICO-LEGALE" - numit prin adresa Ministe-
rului Educației și Învățământului, No. 51945/1982, în urma lecturii lu-
crării refer următoarele :

Lucrarea a fost realizată într-un singur volum cu indicarea
următoarelor părți componente (capitole): Introducere, Cronica interdis-
ciplinărității psihistico-legale a sec. XIX, Structura statutului ju-
ridic al bolnavului psihic în secolul XX, Concluzii, Bibliografie. -

Condițiile legale formale sînt îndeplinite. -

Pentru a elimina o eventuală nedumerire privind natura știin-
țifică a lucrării (DREPT sau PSIHIATRIE, avînd în vedere titlul adoptat
- "STATUTUL JURIDIC..." -) autorul ^{în} introducere precizări care elimi-
nă o astfel de posibilitate. "Eu nu îmi propun să umplu acest gol (le-
găurile legislației n.n.) nici compunînd vreun anteproiect de lege
... și nici să complex teoretic... Ci doar să string cît mai multe no-
me, soluții, cazuri, principii, aspecte de limbaj tehnic din cît mai multe
țări (făcînd și un început de treabă comparativă) și din cele trei
domenii de interes: psihiatria, medicina legală și dreptul (lăsîndu-le
să-și dea examenul de interdisciplinaritate) și totuși această "a n-
t o l o g i e" "pentru un întreg secol.... Materialul pe care am încer-
cat să-l ordonez este e x c l u s i v bibliografic și constă în ac-
te promovative, cazuri, modele și idei din citegi trei domenii mențio-
nate.... Cred că o astfel de cercetare este m e t i v a t ă c u l-
t u r a l - cel puțin pentru specialiștii din cele trei domenii și
- metodologic - pentru cei ce ordonă sau efectuează expertize psihiat-
rice legale (ca o sugestie pentru ameliorarea modelelor și conceptelor
operationale și teoretice". -

Între mențiunile prin care autorul se prezintă și se explică
pe sine în intenție și modul de a lucra, de o parte, și conținutul lu-
crării, nu se remarcă nici-o contrarietate. -

Relevarea fermă și explicită a ceea ce autorul a intenționat
și realizat (conținut și metodă) ar putea ridica probleme de principii

a competitivității lucrării cu finalitatea și condițiile restrictive concepute pentru nivelul selectiv al doctoratului în științe.-O lectură grăbită a textului din introducere și numai știu să er putea trezi ezitări cu privire la soluția pozitivă a răspunsului.-Evident,trebuie să admitem că nu-i decît o dificultate aparentă nu și de esență.-

Atît opera științelor particulare cît și legislațiile ca evenimente empirice înscriu în secvențele lor un imens material teoretico-praxiologic,de o reală valoare istorică.-În ambele cazuri(știință și reglare normativă),istoric considerate,ni se oferă posibilitatea detectării unui crescendo în amplitudinea și rigoarea cunoașterii,un progres lent dar evident în opera de raționalizare a legiferării.-

Cum autorul a voit să ofere o construcție de natură istorică în problema știu de complicată a stărilor de alienație mintală și implicațiile acestora în viața de relație a societății umane,era firesc să o prezinte astfel cum se reflectă în evoluția normelor juridice sferente,cum și evoluția științei Psihiatriei.-

Cercetarea istorică,cu știu mai mult o cercetare de istoria științei,reclamă o muncă deosebit de dificilă și subtilă,mai ales cînd autorul nu este un istoric de profesie.-

Legitimitatea științifico-politică a lucrării analizate ni se opune cu știu mai convingător cu cît legislația repressivă a statelor contemporane,în care persistă condiția culpabilității și responsabilității individului infractor,continuă a fi contradictorie și precară, în raport cu științele conexe.-Nu mai puțin saturată de contradicții,de explicații deficitare,de inadvertențe și omisiuni repudiate de logica științei,se prezintă în evoluția lor și lucrările de Psihiatrie, mai ales în cazul interferențelor cu imperativele legislației.-

Așa fiind,contribuția autorului concordă cu exigența științifică definitorie pentru genul de lucrare înscrieă la acest concurs superior

Doctorandul consideră judicios că stadiul actual al științei Psihiatriei,în problema iresponsabilității alienatului mintal pentru fapte prohibite și cu semnificație antisocială,nu poate fi suficient înțeles decît din perspectiva concepțiilor anterioare,în lucrare fiind luate în considerare cele din secolul XIX.-Să poate deci teoretiza o filiație în ideile Psihopatologiei și Psihiatriei,chiar decă nu ni se oferă un model de derivație și continuitate lineară.-În unele decenii inovația e timidă sau absentă,în altele avansul este surprinzător dar controversat,cum este cazul cu versiunea responsabilității atenuate.-

Observația empirică a faptelor,a simptomelor și exteriorizărilor bolilor mintale,convinge de posibilitatea unei responsabilități parțiale alterate.-Ideile determinismului fac însă extrem de dificilă înțelegerea

rea este a responsabilității stringent condiționată de liberul arbitru și cu este mai mult a responsabilității stenuate, urmând deci a răspunde - cine operează moderat - voința liberă, sau determinismul pentru cei ce nu acceptă altceva decât cauzalitatea universală. - Dată fiind contrarietatea primordială dintre concepțiile posibile, va deveni inteligibilă ezitarea instanțelor judiciare, pentru care condiția responsabilității este obligatorie, în fața formulei psihiatrului - responsabilitate stenuată - o configurație hibridă (individul parțial responsabil parțial iresponsabil), mai ales în cazul actelor criminale clasificate acte de intenție (voință liberă investită în comiterea actului). -

Tema centrală a lucrării pentru care pledează autorul, temă originală și legitimă în sens științific, este aceea a elaborării unui statut juridic al bolnavului psihic. - Teoretic, un astfel de statut pare posibil, deși în modalitatea unui statut unic ar trebui să dispunem de o concordanță integrală între optica psihiatrului și cea a legiuitorului, proiect improbabil dacă avem în vedere sinuozițiile legislației represive riguroasă dependentă de empirismul politicii statelor. - Dezideratul proiectului unui statut unic ar putea fi înlocuit util cu statut parțial operante, dar în serviciul aceluiași teme. - Unul ar putea fi conceput în legislația penală care, vizând doar obiective de politică penală (în general), de protecție socială (în particular), poate credita sau nu ideile Psihiatriei. - Un astfel de statut l-am putea numi astfel numai convențional, în esență neputând fi decât suma ideilor consacrate în normele legislației represive și numai pentru bolnavul mintal autor de fapte socialmente nocive. - A două versiune a statutului bolnavului psihic ar putea fi elaborată de forurile psihiatrilor (în principiu medico-sanitare), foruri ale științei. - Prescripțiile unui astfel de statut ar lua în considerare toate tipurile patologiei mintale, ar putea facilita soluții juridice de protecție preventivă, fiind deci bolnavul psihic nu a ajuns autor de fapte socialmente nocive, dintre cele prohibite de legislația penală sau civilă a statului. - În fine, s-ar putea concepe un statut al bolnavului psihic, de asemenea de tip juridic, fiind boala mintală a survenit la un condamnat-persoană normală - în timpul executării pedepsei. -

Lucrul de investigație a materialului informativ utilizat de autor este vizibil, fiind cert că a necesitat lecturi și operații de selecție, de ordonare și comparație, de cursă lungă și de intensă luciditate. - În general, autorul a selecționat acte normative, lucrări medicolegale, lucrări de Psihiatrie, soluții jurisprudențiale penale și civile. Rezultatele explorării au fost marcate an de an, fără un criteriu estimativ. - Expunerea acestora este o cronică fidelă a ceea ce s-a înscris în actualitatea timpului considerat. -

Indicația anilor, în succesiune continuă (de la an la an), nu ține de esența lucrării dar admitem că satisface o anumită curiozitate de istorie incidental. - Din faptul că unii ani nu oferă decât consemnări minime, nu putem formula sancțiuni critice pentru legiuitorii sau oamenii de știință ai vremii, dat fiind că selecția e operată fără criterii prestabilite, restrictive deci. - Cu titlu de exemplu, cităm anul 1803, în cadrul căruia este citat un regulament al poliției germane care instituie obligația acestora de a interna alienații mintali. - Este citată apoi o lucrare de tehnica tratamentului alienaților mintali, o decizie a Caseții franceze prin care se respinge ideea că slăbiciunea spiritului, caracteristică vârstei înaintate, nu poate duce la anularea unui testament. - În fine, este citată o altă jurisprudență a Curții de Casație din Franța, în sensul că testamentul unei persoane care nu a fost pusă sub interdicție nu poate fi atacat decât probe dementei nu rezultă chist din însușiul testament. - Astfel de exemple sînt numeroase în cadrul lucrării. - Evident, aceasta nu înseamnă că problema a fost epuizată informativ, din moment ce stîtea altor lucrări științifice, soluții judiciare și acte normative au putut fi elaborate, în același timp și în alte țări decât Franța și Germania. -

Cum era și firesc, numai o parte din materialele explorate au putut fi valorificate, pentru cele verificate dar neutilizate efortul de investigație este, totuși, deductibil. -

Dat fiind că lucrarea datelor și ideilor reținute și citate de autor, în seriu a o sută de ani, face extrem de dificilă memorarea acestora și configurarea într-un dispozitiv sistematizat, este evident că lectorului lucrării i se aduce prin aceasta un serios prejudiciu, în deosebi pentru inteligibilitatea ansamblului pe care ar dori să-l cucerască. - Această sistematizare a claselor de fapte, idei și date, care nu putea fi pîndită de nici un risc, constituia o obligație a autorului pe care, decât ar fi onorat-o, ar fi ridicat și mai mult cota valorică a lucrării. -

Precisă limitare a cercetărilor la legislația penală, soluțiile instanțelor judiciare și aportul adus de medicii legiști și psihiatri, în exclusivitate la cea din sec. XIX, cea de a doua parte a lucrării intitulată - "Statutul juridic al bolnavului psihic în sec. XX" - trezește o anumită derută. - Aceasta poate fi eludată dacă luăm în considerare mențiunea autorului din introducere, în sensul că a conceput această parte a lucrării - "pe cît posibil sintetic, reținîndu-se relațiile structurale reieșite din analiza anterioară și procedîndu-se chiar la... t e t i v a de formalizare a unor instituții și proceduri". -

O evidentă contrarietate și inconșeșță logică nu poate fi totuși evitată. -

Tema lucrării, astfel cum a fost formulată și aprobată de forul universitar, limitează cercetarea la abordarea statutului bolnavului mintal, după modul cum a fost conceput în legislație și știință în secolul XIX. - Abordarea sealeși teme, dar în raport cu sec. XX, constituie un adoes. "voluntar", în afara ariei oficiale a lucrării. - Ar trebui poate să elogiem un astfel de zel, dacă autorul ar fi demonstrat că secolul XX este doar un simplu succes (moștenitor deci) al secolului XIX în problema abordată și nu a adus nici-un aport propriu de ordin juridic și psihiatric, pentru a fi posibil ceea ce s-a precizat în introducerea lucrării și anume că sinteza secolului XX se întemeiază pe rețelele și structurile reieșite din analiza sec. XIX. -

Cît privește acea tentativă de formalizare a statutului juridic al bolnavului mintal, pentru probitatea cu care a fost indicată (adică.. tentativă) i se poate face concesia de fragment al cercetării întreprinse. - Din nefericire însă, arbitrarul codului conceput de autor și versiunile relaționale selectate sub formula operatorului logice, sînt departe de a aduce vreun aport de claritate și consistență logică, ci, dimpotrivă. - Cel puțin în prezent, cînd în domeniul interferențelor dintre structurile juridice și ideile științelor conexe persistă controverse de logică formală, inserția logicii matematice pare improbabilă, cert și sigur stît timp cît noțiunile celor două discipline (Dreptul și Psihiatria) sînt încă fluide și nu pot axiomatiza relații excluse cuantificării sau polarizării în entități ideale ca în Matematica pură. - Apreciem valoarea teoretică a concluziei finale din lucrare, în sensul că statutul juridic al bolnavului psihic ar trebui să depindă de sistemul terapeutic, în general, de statutul terapeutic psihiatric în particular și ar constitui o epocală realizare constituirea unei demonstrații în acest sens, aptă să convingă și statele, ca astfel umana concluzie să devină și o realitate pragmatică. -

Observațiile noastre critice nu afectează calitatea lucrării, pe care o considerăm adecvată unei teze de doctorat și în acest sens propunem admiterea acesteia, pentru a se conferi Doctorandului GALDAU FLORIAN titlul de DOCTOR în PSIHIATRIE. -

~~II Ianuarie 1987~~

Prof. Dr. CONSTANTIN STEGAROIU
Membru Corespondent al Academiei
de Științe Sociale și Politice RS